

»Saj vem, kaj je —! Vsega tega je spet kriva tista roža-ponoža,« je ihtel, in debele solze so mu tekle po licu. »Prav ste imeli, stari oče, ko ste me svarili, naj ne trgam rože-ponoža. Pa sem jo utrgal in sem se zraven še smejal... In Bog ve, kaj še vse pride? Nemara pride celó smrt pome, kakor je bila prišla po rajnkega Martina... Zakaj vas nisem poslušal in ubogal, stari oče, oj, stari oče!«

Gab je glasneje zajokal in klical starega očeta. A nihče mu ni odgovoril, in Gab ni slišal nikogar. Slišal je samo votlo šumenje in hrumenje savskega vrelca, ki je padal nedaleč nad planotico z visoke, strme skale...

Gorski:

Zanimive pripovedi profesorja Silvestra.

8. Potovanje na luno.

(Dalje.)

Ko je pa videl gospod profesor, da ne bomo prišli sami od sebe uganki do dna, je popravil svoje naočnike, vzel veliko njuho tobaka, nato nekajkratov močno kihnil ter obrisal svoj obraz z velikim višnjevim robcem. Potem nas je še enkrat premeril z vprašujočimi očmi, če morda vendarle ni kdo uganil, kaj vidimo skozi daljnogled — in ko smo dalje vsi molčali, je pričel sam pripovedovati sledeče:

»Čim omikanejši je postajal v stoletjih človek, tem več je razmišljal o božjem stvarstvu. Opazoval je zemljo, sonce, luno, zvezde, in s svojim umom je poizkušal prodreti celó v tajnosti vesoljstva. Tisočletja pa so smatrali ljudje zemljo za središče vsega stvarjenja, sonce in mesec za njeni slugi, druge zvezde za nekak okras neba. Da bi zamogle biti one male, svetle pičice na nebu velikanski svetovi, podobni naši zemlji, o tem se jim ni niti sanjalo. Ko je zaslutil neki atenski meščan veliko razdaljo do solnca in trdil, da je sonce veliko večje, kot se navadno misli, da

utegne biti celó tako veliko kot je grška dežela, imenovana Peloponez (150—200 km v premeru), so ga njegovi someščani zasmehovali kot bedaka.

Šele učenjak Kopérnik je leta 1453. ovrgel zmoto, da bi bila zemlja središče vesoljnega sveta, in je upostavil trditev, da je središče sonce, zemlja pa da mu je le spremljevalka. Naša zemlja je torej sama ob sebi le neznatna zvezdica, ki poleg milijonov in milijonov drugih mnogo večjih zvezd kroži okrog solnca, to pa stoji nepremično.

Plava pa okrog solnca najprej v večji ali manjši razdalji osem zemelj ali zvezd. Imenujemo jih zvezde premičnice ali planete. Najbližja solncu in tudi najmanjša premičnica se imenuje Merkur. Oddaljena je od solnca v srednji razdalji 57.000.000 km. Merkurjev premer znaša 4842 km, njegova vsebina je pa le dvajseti del vsebine naše zemlje. Za svoj obtek okrog solnca potrebuje le tri mesece. Ker se navidezno ne oddalji daleč od solnca, ga je mogoče opazovati tudi v jasni noči le redkokdaj. Vidi se samo zjutraj, in sicer pred solničnim vzhodom, ali pa zvečer takoj po solničnem zahodu.

Druga premičnica je V e n e r a , imenovana navadno večernica ali jutranjica. Njena srednja razdalja od solnca znaša 108.000.000 km. Po velikosti je le malo manjša od naše zemlje, njen premer znaša 12.190 km, za svoj obtek okrog solnca pa rabi 224 dni. V svoji ugodni legi se nam kaže kot najsvetlejša zvezda na nebu.

Tretja premičnica je naša z e m l j a , ki je le malo večja od Venere. Njen premer znaša 12.756 km. Oddaljena je od solnca 149.500.000 km; vendar je ta razdalja še danes za 50.000 km negotova. Zemlja pa pride okrog solnca v enem letu, t. j. v 365 ali 366 dneh.

Okrog naše zemlje pa kroži telo, ki mu pravimo m e s e c ali l u n a . Glejte, otroci! Uprav površje lune smo gledali prejle skozi daljnogled...»

Vsi smo se ob teh profesorjevih besedah začudeni spogledali. Ob enem pa se nam je zazdelo, da res celo s prostim očesom opazimo na luni nekaj podobnih marog, kot smo jih opazili skozi daljnogled, seveda sto- in še večkrat povečane. Hlapčevemu Ivanu se je pa tedaj na glas zazdehalo: zakaj malo preveč učene in velike so bile zanj številke, ki nam jih je našteval učeni gospod profesor, in ni mu mogel več slediti. To je opazil tudi gospod profesor. Ustrašili smo se tega, kajti vedeli smo, da gospod profesor ni prijatelj nevljudnih navad — in med te spada tudi zdehanje vpričo drugih ljudi. Toda v tem slučaju ni bilo nič hudega. Le nekoliko potolažil je gospod profesor Ivana v njegovem dolgočasju, rekoč: »Otroci! Še malo potrpljenja s številčkami in luno, potem pa vam povem lepo povest o luni.« In te besede so tudi Ivana vzdramile k pozornosti. Uprl je namreč iznova svoje dremotne oči v gospoda profesorja.

(Nadaljevanje.)

*Zmagalec,
pozdravljen!
Donesi
sreče nam!*

